

ZADRUGA.

Glasilo »Zadružne Zveze v Celju«.

Uredništvo in upravnništvo je v Schillerjevi cesti št. 3, 1. nadstropje v Celju. — Dopise blagovolite frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Naročnina se naj pošilja »Zadružni Zvezi v Celju«. — Ponatili iz »Zadruga« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir

Izhaja enkrat v mesecu. Zadruga, ki so član Zadružne Zveze v Celju, dobivajo list v dveh izvodih brezplačno. Zadrugniki v Zvezi učenih zadrug, društva in korporacije dobijo list za letno naročnino 2 kroni. Za vse druge naročnike stane list na leto 3 krone.

Cena inseratom je naslednja: za 1 kratno priobčenje ena cela stran 24 K, pol strani 16 K, četrt strani 10 K, osminka strani 6 K. — Za večkratno inseriranje primeren popust po dogovoru. Za 12 kratno inseriranje popust 50 odstotkov.

K petindvajsetletnici Zadružne Zveze v Celju.

(Po »Österreichische landwirtschaftliche Genossenschafts-presse«, glasilu Splošne Zveze avstr. poljedelskih zadrug.)

21. januarja 1883. se je vršil v Celju na vabilo takratnega predsednika tamošnje »Posojilnice« ustanovni shod društva »Zveze slov. posojilnic«. Ob petindvajsetletnici bo tedaj pač umestno navesti nekoliko zgodovinskih podatkov o nastanku in razvoju te po starosti tretje avstrijske zadružne zveze.

V ta namen bi bilo sicer potrebno opisati takratno stanje slovenskega posojilništva; ker je pa še le pred kratkim v tem listu (št. 97 z dne 19. dec. 1907) očrtal zaslužni posojilnični strokovnjak šolski ravnatelj g. Lapajne iz Krškega razvoj imenovanega posojilništva, se nam zdi le še potrebno posebe poudariti, da se je začelo sistematično posojilnično gibanje po vseh slovenskih deželah še le takrat (začetkom l. 1880), ko se je preselil g. inženir Mihael Vošnjak iz Gradca v Celje in je uvidel vsled težkega denarnega položaja kmečkih posestnikov potrebo posvetiti se organizaciji zadružnega kredita Slovencev.

Kakor je znano, je pripravilo Raiffeisena k snovanju denarnih zadrug oderuško trgovanje z živino v njegovem domačem kraju. Temu zlu je hotel z zadružništvom odpomoči.

V domovini Mih. Vošnjaka (Južnoštajersko) se je razvila po polomu v 73 letih oderuška kupčija s posestvi na ta način, da je nastal zaradi prejšnjih previsokih posestnih dolgov raznim hranilnicam »polom kmečkih posestev«, ker dolžniki niso mogli plačevati nenavadno visokih obresti in davkov. Zaradi tega so prišle kmetije pogosto vsled čisto malih obrestnih in davčnih zaostankov v eksekucijo in so se prodajale po zelo nizkih cenah. Pri tem so sodelovali brez vsake bojazni razkosovalci kmečkih posestev po poklicu. Tre-

balo je nagle odpomoči z omogočenjem hitre nabave primerne osebnega kredita, da se ustavi razširjajoča oderuška kupčija s posestvi.

Leta 1880 so že sicer obstale v slovenskem delu Štajarske posojilnice po Schulze-Delitzschevem sistemu v Šoštanju, Mozirju in Ljutomeru. Te pa so mogle le deloma zadovoljiti kreditne potrebe. Moralo se je tedaj skrbeti za hitro pomnoževanje kreditnih zadrug, kar pa se je tedaj zdelo zelo težavno, ker se nista brigali za to zadevo ne deželna in ne državna vlada in tudi ne druga zastopstva. Ustanovitev teh zadrug se je mogla tedaj izvršiti le po zasebni delavnosti, kar tudi dr. Evgen Jäger v svojem delu: »Der ländliche Personalkredit« (Berlin 1893, založba Puttkammer, str. 373) glede Slovencev posebe poudarja.

Vošnjakov program za pospeševanje slovenskega posojilništva je bil načrtan najprej v strem-ljenju po ustanovitvi velikih posojilnic v glavnih spodnještajerskih mestih (v Celju, Mariboru in Ptuj), katere bi naj služile za oporo razširjanju posojilništva na kmetih, tudi po Kranjskem, Koroškem in Primorskem. Izvršujoč svoj program je ustanovil Vošnjak januarja 1881 Posojilnico v Celju, l. 1882 v Mariboru in 1883. v Ptuj.

Ko so bila ta oporišča za nadaljni razvoj kreditnih zadrug ustanovljena, se je lotil Vošnjak drugega dela svojega programa: ustanovitve kmečkih kreditnih zadrug s pomočjo »Zveze slov. posojilnic v Celju«, katero je medtem (l. 1883.) ustanovil. Kot ustanovitelj in predsednik celjske Posojilnice je namreč sklical Mih. Vošnjak dne 21. jan. 1883 sestanek takrat delujočih slovenskih posojilnic po vseh slovenskih deželah v Celje na posvetovanje, oz. sklepanje o ustanovitvi zveze, katera bi pospeševala posojilništvo po vseh slovenskih deželah. Temu zboru je predložil Vošnjak pravila, katera je sam sestavil; ta pravila so se sprejela in se je zvolilo zvezino vodstvo z Vošnjakom kot predsednikom. Ves čas do sedaj, ko

posluje zveza kot zadruga, ji je ostal Vošnjak predsednik. »Zveza slov. posojilnic« je začela takoj svoje organizatorično delovanje na podlagi vzornih pravil za kmečke posojilnice, katera je sestavil M. Vošnjak. Ker ni bilo nobene pomoči ne od dežele ne od države je morala pomagati pod Vošnjakovim vodstvom stoječa celjska »Posojilnica«, da je pokrila prve stroške organizacij, vložila za prvi čas pri novoustanovljenih kmečkih posojilnicah hranilne vloge in tako omogočila poslovanje teh zavodov.

Vošnjak je sestavil enotne tiskovine za registriranje in poslovanje teh zadrug in je ustanovil v Celju društveno tiskarno, katera je te tiskovine in knjige izdelovala ter ceno prodajala.

V poletju l. 1884 so se ustanovile torej vsled osebnega posredovanja gosp. M. Vošnjaka prve slovenske kmečke posojilnice in sicer v Slatini, Pišecah in Št. Petru pod Sv. gor. Vzorna pravila, katera je Vošnjak sestavil l. 1883 za kmečke posojilnice, so vsebovala sledeča glavna določila: neomejeno zavezo, malo okrožje delovanja, majhne deleže, uporabo dobička le za pomnoževanje rezervnega zaklada za slučajne zgube, posojila udom na osebni kredit in poroke proti dolžnim pismom, navedenje namena posojila. Pri zakonskih mora žena dolžno pismo tudi podpisati, ni nobenega nadzorstva, pač pa le jeden pregledovalec računov.

Na temelju teh vzornih pravil se je ustanovilo od l. 1884 naprej celo vrsto posojilnic po vseh slovenskih deželah, za kar je izrekel predsedniku Zveze slovenskih posojilnic M. Vošnjaku kranjski deželni zbor v svoji seji 9. okt. 1884 in takrat v Ljubljani zborujoča kmetijska anketa posebno zahvalo.

Marsikatero posojilnico, katere so ustanovljene po večjih krajih slov. dežel od l. 1885 sem, so sprejele deloma pravila celjske Posojilnice deloma pravila kmečkih posojilnic, kakoršne so bile pač razmere v sedežu posojilnice. Na ta način je nastal potem mešani slovenski posojilniški sistem celjske Zveze.

L. 1886 je skušal Vošnjak doseči denarno sporavnavo Zvezinih posojilnic na ta način, da bi naznanjali posamezni zavodi vsako soboto Zvezinemu uradu svoj denarni prebitok oz. primankljaj; Zvezina pisarna pa bi naj potem v nujnih slučajih brzojavno drugače pa pisмено vodila sporavnavo. Žal, da se s to naredbo ni doseglo poljnega uspeha. Zato je Zveza nagnila celjsko Posojilnico do tega, da je ona prevzela denarno sporavnavo njenih zavodov, dokler se ni ustanovila sedanja Zadruga Zveza l. 1906.

Že l. 1888 je Vošnjak upeljal pri Zvezinih zadrugah obvezno revizijo; v ta namen je na-

stavil izkušene posojilnične tajnike kot revizorje. Ti so opravljali svojo službo do odredbe obvezne državne revizije.

Zveza je izdajala od l. 1885 do 1888 mesečno strokovni list »Zadruga« kot svoje glasilo; namesto tega lista je izhajalo od l. 1889 naprej letno poročilo (»Letopis«); od l. 1906 pa izdaja Zveza zopet mesečnik »Zadruga«, katerega zelo dobro urejuje ravnatelj Zadruga Zveze gospod Franjo Jošt.

Da sedaj izkazuje mnogo mlajša ljubljanska Zadruga Zveza mnogo intenzivnejše delovanje oz. uspehe kakor celjska Zveza je lahko umljivo ako se pomisli, da razpolaga z večjo strokovno in denarno podporo ter drugimi skušnjami; vendar pa se mora priznati celjski Zvezi zasluga, da je pričela zadruga delovanje po vseh slovenskih deželah.

Izseljevanje.

Velika denarna kriza v Združenih državah Severne Amerike je povzročila, da se vračajo tisoči in tisoči izseljencev v staro domovino. Po vseh časopisih se je pisalo o tem, kaj je zakrivilo ameriško krizo in kake gospodarske posledice bode imelo izseljevanje brezposelnih delavcev iz Amerike v Evropo. Zato bo gotovo koristno, če o tem razmišljujemo.

Denarna kriza v New Yorku je dokaz, kako mogočen je dandanes vpliv velekapitalistov in kartelov (trustov). Kdor se noče pokloniti povelju velekapitalistov, kdor ne pristopi k njihovim trustom, je izgubljen. Srednja in mala industrijska in trgovska podjetja propadajo, ker ne morejo vzdržati njih brezmejne konkurence. Tu smo v sredi socialnega vprašanja. Ali se naj zakonitim potom omeji preveliko nagromadenje kapitala v rokah posameznikov in se odstrani nepridelani imetek (kapitalna in zemljiška renta) ali pa se naj pusti, da izginejo vsi osrednji sloji. Naše gospodarsko pravo še sloni v bistvu na starorimski kapitalistični podlagi; zato je važna naloga naše dobe, vstvariti novo gospodarsko pravo, ki bo bolj upoštevalo delo in — zemljišče.

Roosevelt je izdal znane protitrustne zakone, da bi zabranil umazano in brezsrčno konkurenco; posledica je bila, da so bili trusti kaznovani z globo več milijonov. Toda kapitalisti so hoteli pokazati svojo moč in so se maščevali. Naenkrat so odtegnili raznim bankam svoj kredit, manever, ki se ponavlja skoro vsakih 5—10 let in prinese kapitalistom milijone dobička. Ko so ljudje videli, da jemljejo bogataši svoj denar iz bank, so se začeli bati in nastala je grozna panika. Ker je večina industrijskih podjetij odvisna od bank, je

veliko tovarn prenehalo delati. Železarne so odpustile okoli 41 tisoč delavcev, železnice 54 tisoč, električna industrija okoli 20 tisoč itd. Ljudje niso imeli dela in zato so se začeli vračati nazaj v Evropo. Amerikanski izseljenci so kar preplavili Avstrijo in vlada si skoraj ne ve pomagati.

Amerikanska denarna kriza je torej nastala vsled nenaravnega gospodarskega razvoja, deloma pa tudi vsled obilnega priseljevanja. Prebivalstvo v Ameriki se je nenavadno pomnožilo, a velika množica ljudij je prišla od drugod, iz Evrope, Azije in Afrike. Od l. 1821—1903 se je naselilo v Združenih državah 21,265.723 ljudij. Od teh je prišlo iz Evrope 19,226.661 (90'56%) in sicer pripada:

na Avstrijsko-Ogrsko:	1,522.925 = 6'46%
» Nemčijo:	5,380.091 = 24'98%
» Irsko:	3,979.569 = 19'33%
in Anglijo	2,766.156 = 13'43%

Leta 1905 je doseglo število priseljencev prvič 1 milijon.

Izseljevanje z Avstrijsko-ogrske države:

Leta	Avstrijsko	Ogrsko	skupaj
1901	65.083	71.474	136.557
1902	93.687	91.762	185.449
1903	102.316	119.921	222.237
1904	78.996	83.617	162.613
1905	123.720	125.571	249.291
1906	136.354	126.479	262.833
1901—1906	1,218.889	600.165	618.724

Navedeni statistični podatki (po češkem listu »Hospodářský list«) gotovo ne odgovarjajo resnici; kajti število izseljencev je veliko večje. Leta 1905 se je izselilo iz Avstrijsko-Ogrske države 1,382.411 ljudij, kakor dokazujejo statistične komisije posameznih tujih držav:

V Združene države jih je šlo	1,301.068
v Brazilijo	915
v Argentinijo	19.968
v Kanado	58.125
v Uruguay in Paraguay	431
v Avstralijo in Novo Zelandijo	1.904

Sploh pa so vsi statistični podatki nezanesljivi, ker se v tem oziru ne vrši stroga kontrola in statistika. Izmed avstrijsko-ogrskih narodov se najbolj izseljujejo Poljaki, Slovenci, Slovaki in Hrvati, dalje Rusini, Madjari in Nemci. Leta 1906 se je izselilo 43.157 Slovencev. Če računamo gospodarsko vrednost posameznega izseljenca pri letnem dohodku 400 K na 8.000 K, lahko izprevidimo, kako velikanski kapital izgubimo vsako leto vsled izseljevanja (okoli 345,256.000). A večja, ko gospodarska izguba, je moralna škoda, ki jo povzroča izseljevanje. Kdor pozna življenje naših delavcev v tujini, mi prizna, da si prihranijo naši slovenski izseljenci presneto

malo denarja. Koliko zapravijo z vožnjo, koliko zapijejo! Znan je pregovor: Hrvat napija, Slovenec pije. Koliko zaigrajo in lahkomišelnost poratijo, tega niti ne slutimo.

Res je, da je vzrok izseljevanja propadanje kmetij, a še večkrat je posledica lahkomišelnega izseljevanja, da propada sto in sto slovenskih kmetij, ki pridejo potem v tuje, večkrat nam so vražne roke. Izseljevanje trga slovenskega kmeta od grude in nam donaša vsako leto ogromne izgube.

Vzroki izseljevanja so: gospodarske krize, pomanjkanje dela in živeža, preobljudenost pokrajin, bedne politične razmere (Slovaki) in agitacija izselniških agentov. Žalostno je pač za naše razmere, da še nimamo niti zakona, ki bi zabranjeval oz. kaznoval brezsrčno zapeljavanje k izseljevanju in da imajo razni — krščeni in nekrščeni — židovski agenti v tem oziru popolnoma proste roke. Imamo sicer tak zakon z dne 21. jan. 1897, a ta zakon je samo na papirju kakor mnogo drugih avstrijskih zakonov.

Najboljše sredstvo proti izseljevanju bi bilo, ako bi se vsakemu poštenemu in delavnemu človeku zagotovila prilika k delu. Kdor pa ne izpolnjuje svojih dolžnostij, ne zasluži, da živi.

Posledica izseljevanja je, kakor znano, pomanjkanje delavskih močij. Če bi se vsi ti tisoči in tisoči delavcev, ki so se povrnili iz Amerike, posvetili poljedelstvu in če bi trajno ostali na deželi, bi se gotovo zmanjšalo pomanjkanje delavskih močij. Zanimivo je torej vedeti, kako bo vplivalo izseljevanje naših delavcev iz Amerike na poljedelske razmere. Trgovsko ministerstvo je že storilo v tem oziru potrebne korake, če se mu pa ti načrti posrečijo, je drugo vprašanje.

Gotovo pa je, da se že sedaj uresničujejo besede francoskega pisatelja Melinea: »Industrija trpi vsled nadprodukcije in dobičkonosnost nje pada, zato pa se začne kmetijstvu odpirati — zlati vek. Delavstvo, ki je do danes zapuščalo deželo, se bo zopet vračalo — nazaj k grudi«.

V.

Nenapovedana revizija.

V minoletem letu je uvedla neka zadruga zveza v Nemčiji nenapovedano revizijo, torej da revizor zadrugi ne naznani vnaprej svojega prihoda, kakor je to bilo dotlej v navadi in kakor je to v navadi še skoraj pri vseh ostalih zvezah, temveč da pride nenadoma, mnogokrat v takem času, ko ga nihče ne pričakuje. Ta zistem se je obnesel prav dobro. Ako je revizor poprej napovedal svoj prihod, potem je umevno, da so se izvoljeni voditeji zadruga na to pripravili in so takoj preskrbeli za kolikor mogoče vzoren red,

kakor ga sicer morebiti že od zadnje revizije niso več poznali. Torej nekaka parada! Ako pa revizor ne naznani svojega prihoda, temveč združne upravitelje nekega dne kratkomalo iznenadi z svojo prisotnostjo in zahteva vpogled v združne knjige itd., tedaj mu je dana prilika, da spozna, kako vodstvo navadno opravlja svoje posle, predoči se mu torej hitro življenje, katero redno vlada v dotični zadrugi. To je velikega pomena, kajti še le na ta način je mogoče, kolikor toliko natančno določiti vrednost in varnost združnega poslovanja ter na podlagi tega poskrbeti za izboljšanje, kar je gotovo največje koristi za člane, ki s svojim premoženjem jamčijo za varnost zadruga. Misliti bo treba na to, da se nenapovedana revizija splošno uveljavi.

Opravila v naših mlekarnah.

(Konec).

c) Izdelovanje sira.

Z izdelovanjem sira se pečajo v krajih, ki so še zelo oddaljeni od železnic, kjer ne marajo ljudje posnetega mleka nazaj jemati. Mleko se tako boljše izplačuje, kakor če se maslo napravlja. Nasprotno mora pa mlekar oziroma sirar imeti mnogo praktične izvežbanosti v tem, kako siriti, kakor tudi z nadaljnim delom, ko se sir godi in stara; kajti v nemar puščen sir se jako rad spridi. Nerodno je tudi, ker dobi mlekarna denar za sir, ko je goden za prodajo, v najboljšem slučaju še le čez štiri mesece, med tem ko prejme denar za maslo gotovo koncu meseca, ali če pošilja po povzetju, takoj. Tako koncu meseca svojim združnikom pri obračunu lahko izplača za donešeno mleko.

Del s sirom in njegovo manipulacijo ne bomo danes popisovali, ker kakor rečeno mora imeti mlekar gotovo prakso in ročnost. Omenimo za danes le splošno, da se dela sir iz sladkega mleka, takozvani švicarski sir, in iz kislega mleka domač kmečki sir (mohant). Seveda domač sir ne pride v poštev v kupčiji; na Moravskem izdelujejo iz kislega mleka kvargelne, ki so ponekod jako priljubljeni.

Med siri iz sladkega mleka (švicarskimi) moramo razločevati mehke sire, ki so kmalu užitni, n. pr. imperial sir, limburški sir, trapistovski sir itd. in trde sire, ki pridejo v kupčijo po preteku več mesecev, n. pr. ementalški sir, bergamaški, parmezan itd. Dela se lahko iz neposnetega mleka — mastni sir, ali pa polovico posnetega, polovico celega — imenovan pol mastni sir. Ostala sirotka pa še da okrog klg. bolj navadnega masla, koje se lahko proda po

2 K klg. Sirotka je poleg tega izvrstna pijača za prašiče.

Danes v kupčiji sira zelo primanjkuje. V mlekarnah, kjer se količkej potrudijo za kupci, prodajajo sir že v drugem ali tretjem mesecu, takrat pa še sir ni goden.

Spričo temu, da se mlečni izdelki silno lahko prodajo, da dobijo kmetje ondi ob koncu meseca lepe denarje za mleko, bilo bi želeti, da se ustanovijo povsod ondi mlekarske zadruga, kjer jih še ni, pa bi bili ugodni pogoji zato.

V strokovnem oziru, n. pr. kako mlekarno urediti, kake stroje kupiti, kam blago pošiljati, šla bi na roke vsakomur Zadruga Zveza ali Zveza mlekarskih zadrug. Zadruga Zveza ukrene tudi vse potrebno glede ustanovitve zadruga ter poskrbi za to, da se registrovanje kmalu in v redu izvrši.

Draginja živil in kmetijstvo.

V zadnjem času je bilo pri nas mnogo govora o podraženju živil. Časopisje se je pečalo s tem predmetom, istotako državni zbor in razne druge korporacije. Tudi vlada je začela to vprašanje študirati; v poljedelskem ministerstvu se je vršilo v tej zadevi posvetovanje, h kateremu so bili povabljeni zastopniki različnih stanov in interesnih krogov, kmetovalci in nekmetovalci. Nastal je pravcati boj različnih mnenj o vzrokih draginje živil in da so v tem boju zasledili stari »prijatelji« kmetijstva vzroke draginje zopet v kmetijstvu samem, to si lahko mislimo. Pa danes se v kmetijskih vprašanjih računi navadno ne delajo več brez krčmarja. Še ni dolgo tega, ko so v sličnih vprašanjih odločevali nekmetijski stanovi od najnižjega do najvišjega mesta v državi neomejeno, kakor je ravno najbolj ugajalo njihovim koristim. Danes smo v tem oziru že precej na boljšem. Kmetje se združujejo bodisi v razna kmetijska društva v svrhu varovanja splošnih interesov, bodisi v kmetijske zadruga v svrhu pospeševanja svojega gospodarstva. Da hočejo te organizacije v prilog kmetijskih koristi besedo v vseh vprašanjih, ki se količkej tičejo tudi kmetijstva, je le naravno. Tako se je tudi glede draginjskega vprašanja razvilo v kmetijskih krogih prav živahno gibanje, katerega uspeh bo, tako upamo, da se bo pri reševanju vprašanja o draginji živil nekmetijskim stanovom zabranilo, ovirati kmetijske gospodarske koristi.

Tudi vodstvo »Splošne zveze avstrijskih kmetijskih zadrug« je v tem vprašanju že zavzelo stališče. Zvezino glasilo, »Časopis za avstrijsko kmetijsko združništvo«, je priobčilo o draginji živil v svoji drugi številki z dne 15. prosinca t. l.

na uvodnem mestu članek iz peresa barona Störcka. Članek je polemičnega značaja, odgovarja onim, ki hočejo glede draginje živil zvaliti krivdo na kmetovalce, in daje mestoma nasvete, kako bo postopati v tem vprašanju kmetijskemu stanu. Radi tega podajemo svojim čitateljem v naslednjem glavne misli tega članka.

Iz raznih vzrokov se je tekom zadnjih let podražilo blago vseh vrst. Glavni vzrok so mnogi uspešni štrajki in karteli. Delavec si je priboril izboljšanje plač, proizvajalec je poskočil s cenami za svoje blago, posledica je bila, da so se tudi uradnikom skoraj na vsej črti morale povišati plače. S povišanjem plač in cen si je vse kolikor-toliko izboljšalo svoj gmotni položaj. Kako pa je s kmetijstvom? Tudi kmet mora vse dražje plačevati, blago, ki ga mora kupovati, in delavske moči istotako. Bilo bi torej le dosledno in opravičeno, ako bi tudi kmetovalec povišal cene za svoje pridelke. Tega pa niti storiti ne more, ako bi tudi hotel. Glavni vzrok te onemoglosti je, da še vedno nimamo tako močne organizacije kmetijstva, katera bi združevala vse kmete, kajti le taka organizacija bi bila — podobno kartelom! — v stanu, zahtevati in tudi doseči za pridelke svojih članov višje, časovnim gospodarskim razmeram primerne cene. Danes smo še tako daleč za splošnim razvojem, da mora kmet prodati svoje pridelke za isto ceno, ki mu jo narekuje odjemalec. Posledica ogromnega svetovnega prometa, ki je glede določevanja cen popolnoma izpodrinil lokalni promet, vpliva sedaj odločilno tudi na krajevne cene. Kmet-pridelovatelj prodaja svoje pridelke za isto nizko ceno, kakor nekdanj, ko še nihče ni tožil o splošnem podraženju živil, konzumentje pa jih morajo plačevati mnogo dražje, kakor poprej. Kje torej tiči vzrok podraženju živil? **Živila se podražijo na potu iz kmetovalčevih rok h konzumentu, podražuje jih torej trgovina.** Trgovina zadene vsa krivda, nikakor pa ne kmeta, kmet sploh nima vpliva na cene svojih pridelkov. To se najlepše dokaže na posameznih pridelkih.

Danes mnogo tožijo o podraženju kruha. Vprašati moramo, kakšne so cene žitu, kako nastanejo, kako ravna z žitom trgovina. Žito je svetovno blago in ima svetovno ceno. Trgovci natančno preračunajo vsakokratne žetve ter vedo tudi, koliko žita se po celem svetu rabi. Vedo tudi, katere dežele žito uvažajo, katere izvažajo ter koliko povprečno vsako leto izvažajo in koliko uvažajo. Na podlagi teh podatkov izračunajo za vsako leto, koliko zrna ima katera dežela odveč, oziroma koliko premalo. Vse te okoliščine že

močno vplivajo na cene. K temu pa se posebno še pridruži špekulacija trgovcev, ki opisujejo razmere te in one države glede žetve in glede pomanjkanja žita tako, da imajo od tega sami še večji dobiček. Ozirajo se torej le na lastni dobiček, na proizvajalca se ne ozirajo, na konsumenta istotako ne. Tako delajo trgovci „svetovne cene“, katerim se mora producent ukloniti, istotako konzument. Da je to resnično, nam najjasneje dokazuje ameriška konkurenca. Približno 25 let izvažala Amerika žito v Evropo v ogromnih množinah. Iz raznih vzrokov so proizvodjalni stroški ameriškem žitu mnogo nižji, kakor pri nas, torej so mu tudi cene nižje. Posledica tega je, da se pri nas sploh ne izplača več pečati se s poljedelstvom, tako je vsled ameriške konkurence padla cena našemu žitu. Kmetovalcu se niti delo ne izplača več. Vkljub temu pa, da dobivamo tudi iz Amerike tako ceno zrnja, se toži vedno bolj o podraženju kruha. Jasno je torej, da zadene vsa krivda le trgovino, oziroma vse one faktorje, ki imajo opraviti z žitom od časa, ko ga producent iz rok, pa do časa, ko ga prevzame konzument bodisi v obliki kruha ali v obliki moke. Pred 25 in 30 leti je bila n. pr. pšenica pri nas mnogo dražja, nego danes, in vendar je bil kruh takrat mnogo cenejši nego danes. Torej, trgovec in pek sta pred vsem kriva teh neznosnih razmer.

Mnogo se govori o carini na žito. Nasprotniki nas dolžijo, da je carina kriva draginje. Mi pa pravimo: Ako more carina biti v prosoh našemu gospodarstvu, jo bomo vedno odločno zahtevali. Trgovina, industrija itd. naj nas v tem oziru pusti na miru, kajti tudi nekmetijski produktivni stanovi so v carini zavarovani na svoje pridelke in sicer mnogo izdatneje, nego kmetijstvo, a mi jim tega ne zavidamo, Sicer pa carina glede žitne draginje sploh ni igrala nikakšne vloge. Sedanje carinske postavne določbe so v veljavi že od 1. sušca 1906, žito pa se je podražilo še le v poletju minulega leta, ko se je že vedelo, da je celotna žetev vseh držav razmeroma nizka. Pri tem pa je jako važno poudariti, da pridelala Avstrija z Ogrsko skupaj toliko žita, da ga more nekaj še celo prodati v inozemstvo torej naša domovina ni navezana na tuje žito. Ni to zopet jasen dokaz, koga zadene krivda na podraženju kruha?

Ako hočemo, da kmetijstvo ne obuboža popolnoma, je potrebno, da doseže poljedelec stalne, tako visoke žitne cene, da se poravnajo vsi pridelovalni stroški in da razun tega še preostane primerna svota za obrestovanje v delu itd. naložene glavnice. Boriti se moramo zoper borzno

trženje. To je eno. Drugo pa je, da stopimo v zvezo direktno s konzumenti. Dobiček, ki ga ima sedaj v veliki meri popolnoma neopravičeno trgovina, naj si delita producent in konzument. To pa je mogoče doseči le potem z združništvom: na kmetih prodajalne zadruge, v mestih nakupovalne in pekarske zadruge!

Pri živini in mesu danes še ni svetovne cene, kakor pri žitu. Vendar je tudi tukaj promet danes čisto drugačen, kakor nekdanj. Na Dunaju n. pr. uvažajo klavno živino iz najoddaljenjših krajev naše države, iz Bukovine in Boznije. Posledice železniškega prometa. Seveda je to takoj izkoristila trgovina in se je osobito v večjih mestih razvila za nakup in prodajo živine in mesa prava veletrgovina, ki odločilno vpliva na cene, — seveda ji je lasten dobiček glavna stvar, na koristi živinorejca in konzumenta se ne ozira. Statistično je natančno dokazano, da se s povišanjem živinskih cen vsakokrat povišajo tudi mesne cene, obratno pa ostanejo mesne cene iste, kadar živinske cene zopet padejo. Na Dunaju so v zadnjih mesecih minulega leta padle živinske cene za 12—16 K pri 100 kg, vendar pa to prav nič ni znižalo tudi mesnih cen. Razuntega je bilo na vseh živinskih sejmih toliko živine, da niti ni bilo mogoče vsega prodati. O pomanjkanju živine torej tudi ne more biti govora, temveč zadene tukaj, kakor pri žitu, krivda trgovino, ki na vse mogoče umetne načine vpliva na cene — seveda v lastni dobiček, razuntega je odgovorna tudi mesarska obrt oziroma obrtne postavne določbe s svojo obrtno svobodo. Preveč je mesarjev, to povzroča velike režijske stroške, kar zopet vpliva na mesne cene.

V interesu kmetijstva je, da ostanejo tudi živinske cene kolikor mogoče jednake in primerne stroškom. V to svrhu je treba izločiti špekulacijsko delovanje sedanje trgovine, živinorejci se morajo združiti v zadruge za prodajo živine. Na Dunaju že obstoji kmetijska centrala za uporabo živine, ustanovile se bodo tudi po drugih večjih mestih naše države. S temi morajo stopiti v zvezo posamezne zadruge za prodajo živine, na ta način bo organizirana vsa živinska prodaja v kmetijskih rokah. To bo za kmetijstvo gotovo velike koristi. Ravnotako pa je tudi potrebno, da se ustanove zadruge v svrhu izboljšanja živinoreje: živinorejske (oziroma bikorejske) zadruge, pašne zadruge v planinskih krajih in zadruge za cenejše nakupovanje krme. Koristi konzumentov pa morajo varovati pred vsem mesta, kar store najuspešneje z ustanovitvijo velikih klavnic, katere morajo biti obenem spojene s takimi mesnimi prodajalnicami, koder vsakdo lahko kupi meso

tudi v malem. To bi vplivalo na mesne cene s stališča konzumentov gotovo jako ugodno.

Mleko v teku zadnjih 25 let v ceni ni poskočilo — ne oziraje se na nekatere redke krajevne izjeme. Pred 20 leti je bilo n. pr. na Dunaju mleko dražje nego danes, dasiravno so v zadnjem času mlekarske zadruge kakovost mleka močno povzdignile. Ko je imela trgovina še vso mleko v svoji oblasti, je moral odjemalec pod imenom mleka mnogokrat kupiti vse drugo, le mleko ne. Mlekarske zadruge so mnogo storile za izboljšanje kakovosti pri mleku in mlečnih izdelkih, zato je le v interesu konzumentov, da tem podjetjem zaupajo in jih redno podpirajo z odjemom. Priznati je treba, da živinorejci pri sedanjih mlečnih cenah pri mleku nima skoraj nikakšnega dobička, zato so že v mnogih krajih poskusili poskočiti z mlečnimi cenami. Tudi iz zadnjih let poznamo več takih velikih poskusov, ki pa skoraj vsi ponesrečijo, ker organizacija mlečnih producentov še ni tako trdna, da bi tudi za slučaj takih bojev mogla obvladati vse svoje člane in jim zabraniti osobito uskoštvo.

Kar velja glede žita, živine in mesa, velja tudi glede perutnine, jajc, sadja in vina. Povsod vidimo, da dela trgovina velik dobiček. Med tem ko mora dati kmetovalec te pridelke za prav nizke cene iz rok, jih mora konzument prav visoko plačevati. Tudi tukaj je treba organizirati prodajo in nakup v združnem smislu, prodajalne zadruge producentov morajo stopiti v zvezo z nakupovalnimi zdrugami konzumentov. Vsakdo pač uvidi, kolike neprecenljive vrednosti bi bilo to n. pr. glede vina, kajti kar se danes v pretežnih slučajih kupuje pri trgovcih pod imenom vina, o tem menda ni treba obširneje razpravljati. Znano je tudi, da radi teh neznosnih nedostatkov trpita oba, producent in konzument občutno škodo v gmotnem, pa tudi v zdravstvenem oziru.

Preobširno bi bilo, obdelovati na zgoranji način vsa posamezna živila, iz navedenega že itak jasno sledi sledeče: Vse se je podražilo. Kolikor pa velja to o živilih, krivda ne zadene kmetijstva, temveč vse one trgovske člene, ki so se vrinili med kmetovalca-producenta ter konzumenta, kar obadva občutita. Dejstvo je, da je razlika med cenami, ki jih dobi za svoje pridelke kmetovalec, in med onimi, ki jih mora plačevati konzument, jako velika in v veliki meri neopravičena. Te nedostatke pa je mogoče odstraniti le na ta način, da se združita producent in konzument in z združenimi močmi iztrebita medtrgovino, v kolikor le mogoče. Producenti se morajo združiti v posamezne prodajalne zadruge, posamezne

prodajalne zadrage se združijo v velike, močne zveze. Konzumenti pa se morajo združiti v močne nakupovalne zadrage oziroma v manjše nakupovalne zadrage, katere se pa zopet združijo v močno centralo kot osrednjo nakupovalno zadrugo. Organizacija prodajalnih zadrug stopi v direktno zvezo z organizacijo nakupovalnih zadrug. To je najuspešnejše sredstvo zoper današnjo druginjo živil. In ni novo in neizkušano to sredstvo. Obneslo se je že jako dobro na Angleškem, deloma že tudi v Nemčiji.

Beseda o našem kmetijskem posojilništvu.

Že večkrat sem moral poslušati, kako da je za naše kmetijsko prebivalstvo kvarljivo, ustanavljati mu vedno več zadružnih denarnih zavodov. Vsak manjši kraj dobi svojo posojilnico in s tem se baje edinole doseže, da dobi prebivalstvo tem več prilike za zadolževanje. Češ da bo kmetovalec, ako ima denarni zavod kar pred rokami, kar noč in dan grabil in delal dolgove, kakor da bi smatral to za svoj poklic. Opustimo naj toraj nadaljnje ustanavljanje denarnih zadrug in začnimo z nakupovalnimi, prodajalnimi, pridobitnimi zadrugami, to je edino, kar še more našemu narodu koristiti. — Tako modrujejo, in priznati moram, da sem jim nekoč skorajda na besedo verjel. Ko pa sem v tej stvari sam nekoliko natančneje razmišljal, prišel sem do popolnoma drugega zaključka in sem začel obžalovati, da se najdejo pri nas ljudje, ki trosijo tako napačne nazore. Res je, da si pred javnostjo ne upajo prav na dan, tembolj marljivi pa so taki krivi preroki v svojem skritem kotu, v svojem domačem življenju, koder v krogu svojih ožjih znancev ponujajo svoje neosnovane nauke na prodaj za vsako ceno. Slaba roba pa žalibog le prepogostokrat najde kupca, kar je že stara izkušnja.

Ne tajim, da more kmetijski denarni zavod povzročati tudi nepotrebno zadolževanje in je celo pospeševati. A vzroka ni iskati v tem, da je zavod v bližini, temveč čisto v drugih okolnostih. V tem oziru poznam klasičen slučaj: Nekje na Češkem je obstojala kmečka posojilnica, vodil jo je nek poslanec. Ta posojilnica je prebivalstvu svojega okrožja bila v največjo nesrečo in sicer na ta način, da se dotični poslanec ni hotel nobenemu zameriti: vsakdo je torej dobil posojilo, je bil potreben ali vreden ali ne in vsakemu, ki je želel — in kdo bi takih želj ne stavil? —, so se tudi podaljšali in vedno zopet podaljševali plačilni roki za obresti in glavnico.

S tem zadružniki niso zabredli le v nepotrebne dolgove, temveč so se privadili v plačevanju dolgov tudi prav vzornemu neredu, kar je za vsako gospodarstvo skrajno usodepolno in pogubonosno. To je torej, kakor rečeno, klasičen slučaj za kvarljivost denarnega zavoda. Vprašajmo pa: Ali je tukaj povzročala vso nesrečo nepotrebne zadolževanja okolnost, da je bila posojilnica v bližini? Nikakor ne, temveč vsa krivda zadene izključno le ničvredno delovanje načelnštva v posojilničnem poslovanju. Seveda bo kak modrijan zopet trdil, da se to lahko zgodi pri vsaki denarni zadrugi. Gotovo, mogoče je to, toda se ne zgodi, to je istotako resnica. Kdor količkaj pozna poslovanje kmetijskih denarnih zadrug (rajfajzenovk) mora vedeti, da je poglavitna dolžnost načelstva pri dovoljevanju posojil paziti ne le na to, ali je posojilojemalec kredita zmožen, temveč ravno tako tudi vprašati, ali je pač posojila tudi potreben. Istotako pa je tudi poglavitna dolžnost načelstva, da odločno zahteva, — bodisi tudi s sodiščem! —, da vsak dolжник redno plačuje obresti in zapadle obroke, le v izvanrednih slučajih se sme plačilni rok podaljšati, osobito ako je dolžnika doletela kaka nezgoda itd. Tako morajo postopati načelstva, to je za rajfajzenovke naravnost bistveno in leži ravno v teh bistvenih momentih kmetijskih denarnih zadrug velika prednost pred drugimi (mestnimi) denarnimi zavodi in zasebnimi posojilodajalci, ki dajejo posojila skoraj izključno le na podlagi kreditne zmožnosti posojilojemalca. Ni izključeno, da se morebiti — pozitivnih slučajev se ne spominjam — tudi pri nas v posojilničnih načelstvih v tem oziru včasih greši in da načelstva svojih dolžnostij ne izvršujejo tako strogo, kakor to zahtevajo koristi prebivalstva, katerim so zadrage ravno namenjene. To pa ni nič nenavadnega, kajti vsaka večja organizacija ima konečno opraviti tudi s takimi ljudmi, ki niso popolnoma na mestu. Radi par izjemnih slučajev pa naj bi vrgli vse skupaj v koš? Mislim, da nobeden razsoden človek tega ne bo zagovarjal, temveč bo rekel: Ako še ni vse v redu, kakor bi moralo biti, potem je naša naloga, da ljudstvo poučujemo, poučujemo in še enkrat poučujemo ter je opozarjamo na pravo pot in svarimo pred prestopki!

Velikih dobrot, ki jih nudijo kmetijske denarne zadrage (rajfajzenovke) kmetijskemu prebivalstvu kot posojilnice, pri tej priliki ne bom našteval, temveč se hočem le vprašati: Ali so ti denarni zavodi tudi kot hranilnice nepotrebni in kvarljivi? Spominjam na ono dobo — ni še tako dolgo tega! —, ko so bili slovenski denarni zavodi še nekaka specialiteta, ko jih je bilo še tako malo, da se jih je posluževal

komaj 1 % naroda. Kam je šel takrat slovenski denar? Kar ga ni bilo shranjenega po starih nogavicah, loncih itd. šel je v nemške denarne zavode. Kdor ne ve, kaj je to pomenilo, naj si poišče starih letnikov narodnih časopisov in stare letnike »Slovenske Zadruga«. Tako iz narodno-političnega, kakor tudi — osobito za naše kmetijsko prebivalstvo kot ogromno večino naroda — narodno-gospodarskega stališča, je bilo skoraj nepojmljivo velikega pomena, da so rodoljubi začeli ustanavljati tudi na kmetih denarne zavode. S tem smo dobili sredstvo, s katerim lahko obdržimo domač kapital doma, da kot narod sami razpolagamo z svojim denarjem, kakor to zahtevajo naše koristi. Začetek, in sicer nad vse težaven začetek je srečno storjen, velikansko narodno delo so naši denarni zavodi že izvršili, vendar jih čaka še ogromna naloga. Narodnonasprotni zavodi izsesavajo iz našega naroda še vedno ogromne vrednote v obliki hranilnih vlog, kar nam je v dvojno škodo: prvič je naša bilanca za te svote revnejša, drugič se pa denar v rokah narodnih nasprotnikov po stari navadi rabi tako, da trpimo mi v narodno-političnem oziru škodo. Naša naloga je torej skrbeti, da gre ves slovenski denar, kolikor ga posamezno gospodarstvo trenutno ne rabi za sebe, v narodne denarne zavode, s kojih posredovanjem ga dobi zopet oni del naroda, ki je v svojem gospodarstvu potreben kredita. Tako delajo narodi, ki hočejo v gospodarskem oziru napredovati in s tem množiti svojo veljavo in svojo moč!

Kdor je količkaj razmišljeval o našem narodnem gospodarstvu, mora priti do zaključka, da je treba celo slovensko domovino posejati z denarnimi zadrugami. To je prvi pogoj, da uspešno izvršujemo zgoranje nalogo. Nadalje pa je potrebno, da so si vsa vodstva teh zadrug v svesti, kolikega narodno-gospodarskega pomena je, zbirati hranilne vloge. V tem oziru se je storilo razmeroma še silno malo. Večjih in srednjih, osobito prostovoljnih vlagateljev imamo že precej, koliko pa imamo malih vlagateljev? Tu je še velik delokrog, tu se mora vršiti še delo, ki bo ob enem tudi za dotične vlagatelje — najrevnejši — velikega pomena. Ne le, da se ti majhni zneski zbirajo v neverjetno ogromne svote in se s tem tudi najnižjim slojem zida sicer počasi toda sigurno močna opora v gospodarskem oziru, temveč to je za v vsakem pogledu najzapuščenejši del naroda tudi neprecenljivega vzgojevalnega pomena. To ni iluzija, temveč že zdavnaj dokazano dejstvo! Koliko je takšnih, ki so tako revni, da si ne bi mogli ničesar prihraniti?

To so vzroki, ki se mi zde tehtni dovolj, da nujno odsvetujem dvomiti o potrebi nadaljnega ustanavljanja denarnih zadrug. Priznam, da smo glede ostalih zadrug še na najnižji stopinji in da je nujno potrebno, da pričnemo takoj intenzivno delo v prid nedenarnemu združništvu. Vendar pa se mi zdi, da smo tudi v tem oziru ostali le na potu naravnega razvoja: nedenarnega združništva brez dobro razvitega denarnega združništva si v naših razmerah ne morem misliti. Denar je v združnem pridobitnem gospodarstvu ne le cilj temveč tudi prav neobhodno potrebno sredstvo in tvori podlago za vse nedenarno združništvo. Seveda, danes lahko rečemo, da smo si to podlago že ustvarili. Slede naj torej nedenarne zadruga!

Agrarna kriza.

O agrarni krizi nam daje jasno sliko češki vseučiliški profesor dr. Horáček v svoji knjigi »Příspěvek k otázce agrární«, kjer izvaja približno sledeče: Najostrejšje orožje proti gospodarskemu liberalizmu je gospodarska beda delavskih in kmečkih slojev, ki tvori vsebino socijalnega vprašanja. Vzrok gospodarskih kriz so bile nekdanje slabe zdravstvene razmere, pomanjkljive prometne zveze, življenske in elementarne nezgode, sedaj pa tiči glavni vzrok gospodarske krize v liberalno-gospodarskem sistemu, zlasti v krivični razdelitvi gospodarskih vrednotij.

Med glavne vzroke sedanje krize je treba šteti: inozemsko konkurenco, velika javnopravna bremena, pomanjkanje delavskih močij, zvišanje delavske dnine, premičnost in kapitalizacijo zemlje.

Konkurenca ni domačega ampak tujega izvora in se je začela vsled nadprodukcije inozemskih (amerikanskih) poljskih pridelkov. Amerikanska žita so preplavila ves svetovni trg in so povzročila, da je padla cena naših pridelkov. V Ameriki se namreč prideluje veliko ceneje in v veliko večji množini, ko pri nas, ker je tam zemlja bolj sočnata in rodovitnejša, dočim je pri nas vsled tisočletne rabe že čisto izčrpana. Amerikanski kmet tudi nima toliko življenskih potreb in toliko javnih in zasebnopravnih bremen kakor naš kmet. Dnina je sicer v Ameriki višja ko pri nas, toda tam se rabijo skoraj povsod stroji, vsled česar so proizvodjalni stroški splošno nižji. Ravno tako so amerikanska zemljišča cenejša ko naša. Kljub proizvodjalnim in prevoznim stroškom se torej prodajajo amerikanski pridelki veliko ceneje ko naši, kar je zlasti posledica velikanskih tehničnih iznajdb in modernih prometnih sredstev.

Revolucija tehnike je povzročila ogromno konkurenco na gospodarskem polju. Ta konkurenca je pa postala za nas zato tako osodepolna, ker nismo bili pripravljeni na njo. Slavni zgodovinar Palacky je sicer opozarjal na centralizacijo zemlje in na zblizanje svetovnega trga, toda njegov glas je bil glas vpijočega v puščavi. In tako smo postali naenkrat sužnji svetovne konkurence.

Da so postala javnopravna bremena kmečkega stanu že skoraj neznosna, to čuti najbolj kmet sam. Kako veliki so državni izdatki za vojaštvo in za nenasitno hidro državnih dolgov in kako mali so nasprotno izdatki za kulturne namene! K temu še pridejo visoke doklade dežel, okrajev in občin. Pod težo javnopravnih bremen stoka sedaj ves kmečki stan, zlasti pa revnejši sloji. Davek sicer mora biti; kajti kdor ima pravice, ima tudi dolžnosti. Gre se samo za pravično razdelitev davčnega bremena. H. George zagovarja z uspehom, da je edino upravičen davek iz zemljiške rente in da se naj odpravijo vsi drugi davki v kmetijstvu kakor n. pr. hišno-razredni davek kmečkih poslopij.

O pomanjkanju delavskih močij in o zvišanju delavske dnine se je že veliko pisalo, pač pa je treba omeniti mobilizacijo (premičnost) in kapitalizacijo zemlje, ki je posledica gospodarskega liberalizma. (Dalje sledi.)

Književnost.

Poljudne pravne knjižnice sta izšla 2. in 3. snopič: Predpisi o železniških in rudniških knjigah ter 4. in 5. snopič: Predpisi o konverziji vknjiženih terjatev. Obe knjigi sta vsled svoje vsebine in poljudne pisave zelo zanimivi, posebno pa za nas posojilničarje in zadrugarje zadnja. Zelo potrebno je, da se zastopniki vseh naših denarnih zavodov seznanijo korenito z vsemi veljavnimi predpisi o denarnem prometu, s katerim imajo opraviti. Med temi predpisi sta zelo važna oba zakona z dne 22. febr. 1907 o konverzaciji ali spremembi vknjiženih terjatev. Prvi teh zakonov (drž. zak. št. 48) določa kedaj in kako stopa zastavna pravica nanovo nastale terjatve na mesto stare, že na zemljišče vknjižene, drugi pa ustanovlja in opisuje pristojbinske olajšave, ki se dajejo ob taki spremembi denarnih dolgov. Vse to se najde v omenjeni knjižici in zato je najtoplejšega priporočila vredna. — Naročujeta se obe knjižici v vseh knjigarnah in pri dr. E. Volčiču v Rudolfovem. Stane vsaka po 80 vin., s poštnino vred 90 vin.

Vtisi s prvega zadrúžnega shoda na Dunaju 1. 1906 z ozirom na slovensko zadrúžništvo. Spisal Svitoslav Premrou, vodja in revizor »Goriške zveze gospodarskih zadrug in društev v Gorici«. Izdala ter založila ista zveza. Na 114 straneh nam podaja g. pisatelj najprej skrbno sestavljen pregled zadrúžnega shoda na Dunaju s posebnim ozirom in precizijo končnih sklepov. Pozornost zaslužita poglavji o razvoju in bodočih nalogah slov. mlekarstva ter o zlaganju in zaokroževanju zemljišč. V svojem drugem delu pa nudi knjiga poleg zgodovinskega pregleda nemškega zadrúžništva tudi zgodovinski pregled slovenskega zadrúžništva. Dasi ne moremo vsega podpisati, kar se tu trdi, smo vendar g. pisatelju hvaležni za marljivo, po mogočnosti natančno zbrano statistično gradivo, ki bo svoj čas gotovo služilo kot dragocen donesek nadaljnim večjim delom. Cena?

Seznam jugoslovanskih zadrug,

ki so bile po izidu februarjeve številke »Zadruga« registrirane v zadrúžnih registrih trgovskih sodišč oz. na novo ustanovljene.

Sovodnje (Primorsko, dež. sod. Gorica) Konzumno društvo, registrovana zadruga z omejenim jamstvom v Sovodnjah.

Mali Prolog (Dalmacija, okr. sod. Spljet) Hrvatska Katolička Seoska Blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje v Ostrič-Strugama.

Marina (Dalmacija, okr. sod. Spljet) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Gornji Muć (Dalmacija, okr. sod. Spljet) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga na neograničeno jamčenje.

Radunić (Dalmacija, okr. sod. Spljet) Hrvatska seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Ston (Dalmacija, okr. sod. Dubrovnik) Pučka štedionica u Stonu, registrovana zadruga sa ograničenim jamstvom; francosko: Caisse populaire d'épargne association enregistrée à responsabilité limitée, Ston-Dalmatie, Autriche-Hongrie.

Trogir (Dalmacija, okr. sod. Spljet) Pučka blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Gornjigrad (Štajersko, okr. sod. Celje) Kmečka hranilnica in posojilnica v Gornjemgradu, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Pilštanj (Štajersko, okr. sod. Celje) Hranilnica in posojilnica na Pilštanju, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Postojna (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Kmečka hranilnica in posojilnica za občino Postojno, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Sv. Nedelja (Primorsko, okr. sod. Rovinj) Sv. Nedeljsko društvo za štednjo i zajmove, registrirana zadruga na neograničeno jamčenje.

Banjevac (Dalmacija, dež. sod. Zadar) Seoska blagajna za štednjo i zajmove uknjižena na neograničeno jamčenje u Banjevcima.

Pristeg (Dalmacija, dež. sod. Zadar) Hrvatska seoska blagajna za štednjo i zajmove, uknjižena na neograničeno jamčenje u Pristegu.

Zemunik (Dalmacija, dež. sod. Zadar) Prva kotarska mljekarska zadruga uknjižena na ograničeno jamčenje u Zemuniku.

Žrnovo na otoku Korčuli (Dalmacija, okr. sod. Dubrovnik) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje u Žrnovu.

Hrvace (Dalmacija, okr. sod. Spljet) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, registrovana zadruga s neograničenim jamstvom.

Kučice (Dalmacija, okr. sod. Spljet) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Srinjine (Dalmacija, okr. sod. Spljeti) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Orehova vas (Štajersko, okr. sod. Maribor) Hranilnica in posojilnica za župnijo Slivnica pri Mariboru v Orehovi vasi, registrovana zadruga z neom. zavezo.

Zadrúžne in gospodarske vesti.

XVII. Letopis za leto 1906 je izšel ter smo ga razposlati sredi februarja, kar s tem naznanjamo vsem onim cenj. članicam, ki nas po Letopisu povprašujejo. Ako bi ga katera izmed članic ne bila prejela, naj reklamira na pošti.

Najstarejše »Zadrúžne Zveze« v Avstriji so sledeče:

1. Splošna Zveza (Wrabetz-ova) na Dunaju, ustanovljena leta 1872. 2. Zveza poljskih zadrug (sedež v Lvovu) ustanovljena l. 1875. 3. Zadrúžna Zveza v Celju, poprej Zveza slov. posojilnic ustanovljena 1883. 4. Zveza čeških posojilnic v Pragi ustanovljena l. 1884.

Statistika naših članic s koncem 1. 1906.

Denarni promet je znašal	K 236.858.258-92
Vsa aktiva	» 100.572.031-71
Rezervni zakladi z dotacijo 1. 1906	» 3.997.562-46
Cisti dobiček	» 507.922-94
Naloženi denarji	» 11.345.211-70
Nepremičnine	» 6.508.877-49
Za dobrotelne namene se je določilo	» 70.940-58

Zavarovanje proti ulomu. Vsem zadrugam ponovno naznanjamo, da so vsled posebne pogodbe, ki jo imamo z dunajsko Splošno Zvezo kmetijskih zadrug zoper ulom zavarovane, v kolikor imajo svojo gotovino etc. v železnih blagajnah. Le one zadruge, ki so taka zavarovanja sklenile že same z različnimi zavarovalnimi zavodi že poprej, po nas niso še posebej zavarovane. Kadar pa njihove zavarovalne dobe potečejo, naj nam naznanijo, da jih sprejmemo v svoje zavarovanje. Pristojbino za zavarovanje plačujemo mi sami, ne da bi nam jo bilo treba od zadrug povrniti.

Dolgovi nemških mest: Berlin ima 423 milijonov kron dolga; letno plačuje 12.700.000 K za obresti in 8.200.000 za amortizacijo. Kolin ima 109, Frankfurt 184 in Düsseldorf 69 milijonov kron dolga.

Budimpeštanski mlini bodo mleli odslej le od torka do petka, dočim bodo od sobote do ponedeljka počivali. Za vzrok temu počitku se navaja to, da se finejšje moke premalo proda.

Vinogradniški shod v Rimu se je vršil koncem meseca februarja v Rimu objednem z velikim poljedelskim shodom.

Avstro-ogrsko banka je imela 3. februarja svoj občni zbor. Generalni tajnik dvorni svetnik pl. Pranger je utemeljeval 2kratno povišanje obrestne mere z ameriškansko krizo, velikim povpraševanjem po denarju, z izidom lanske žetve in dobro industrijsko konjunkturo. Čehi so zahtevali za generalni svet svojega zastopnika; izvoljen pa je bil Nemec bivši minister Prade s 465 proti 252 glasom, katere je dobil Čeh Wohanka. S Pradejem so dobile nemške hranilnice svojega zastopnika v generalnem svetu avstro-ogrsko banke.

Sajenje trt. Kedar sadimo trte, ne devljimo gnoj na korenine, temveč nad nje. Korenine je treba najprej pogrniti z drobnjo zemljo in še-le na to je djati gnoj, ker je drugače nevarno, da korenine plesnijo ali se jih lotijo druge bolezni. Samo kompost smemo naložiti na korenine ali neposredno pod nje. Ni neobhodno potrebno gnojiti trtam pri sajenju, če ni preslaba zemlja; nekateri zagovarjajo gnojenje v drugem ali tretjem letu.

Samostojno kmetijsko družbo si mislijo osnovati koroški Slovenci. Občni zbor se bo vršil v kratkem. Zopet korak naprej v gospodarski organizaciji koroških Slovencev.

Konsumnih društev v Švici, združenih v posebno zvezo, je bilo 1. 1906 237, katere so štela 152.384 članov. Društva so imela 726 trgovin v 347 občinah. Promet je znašal 61.814.086 frankov (približno toliko kron), čisti dobiček 5.696.805 frankov. Povprečno je prišlo na vsakega člana 405-64 fr. prometa in se mu je povprečno povrnilo 29.52 frankov, t. j. nad 7 odstotkov.

Zadružništvo v Italiji. V Italiji je bilo koncem preteklega leta 6377 raznih zadrug.

Svinjereja v Bosni napreduje, odkar se je začela racionalno gojiti. V koloniji Windhorst bl. Banjaluke je kupil trgovec in mesar Frisch od kmeta dva prašiča, ki sta imela skupno 718 kg mrtve teže.

Cepanje mladih piščet. Mnogo piščet pogine vsled urne rasti takoj po izvalitvi. Slaba so tako, da ne morejo držati kril kvišku, dirjajo semtertje in se šopirijo. Taka piščeta je treba takoj deti v topel hlev in jih hraniti z mesenimi odrezki, kuhanimi jajci, kuhano ržjo in razmočenim belim kruhom. Najpogostejše zbole v prvih štirinajstih dnevih, včasih pa še le v 5 do 6 tednih.

Perutninarstvo so ustanovili v Belemgradu. Nova zadruška si stavi dvigniti perutninarstvo v Srbiji. Lotila se bo najprej reje kokoši. V ta namen hoče preštudirati krajevne razmere cele kraljevine, določiti vsakemu kraju primerno plemo, ustanoviti okrožne, občinske in vaške zavode za rejo dobrih plemen, razširjati smisel za perutninarstvo s predavanji, razstavami in s posebnim listom, posredovati pri prodaji itd. Deleži so po 10 dinara (okrog 10 K); dva dinara se vplačata pri vstopu, ostala vsota pa v 8 mesecih po 1 dinar.

Ogrsko surovo maslo dela vzlasti poleti vsled svoje nizke cene veliko konkurenco našim domačim izdelkom. Ceno je sicer, pa je mnogo slabše; zato pa trgovci mešajo z našim. Temu se bo najlažje v bran postaviti z registrirano znamko, kakor jo tudi vpelje kranjska »Mlekarska zveza« za svoje članice.

Goriška eksportna zadruška za zelenjavo je štela koncem preteklega leta 480 članov. Zadruški se je takoj v prvem letu obstanke posrečilo ob vzorni disciplini zadružnikov povzdigniti cene krompirja od 3 do 4 K za kvintal na 7 K, kar je gotovo lep uspeh.

Leta 1907 je bilo registrirano na novo v Avstriji 1532 zadrug. Zbralo se je iz zadružnih registrov 213 zadrug. Med temi je precejšnje število zadrug, ki so bile osnovane tudi v naših jugoslovanskih deželah, četudi morebiti tu pa tam katera brez faktične potrebe. Mi želimo vsem zadrugam, ki jih je rodila dejanska potreba dober napredek v prid in prosih slovenskega kmetijsko-narodnega zadružništva.

Schulze-Delitzscheve zadruške v preteklem letu. Ravno objavljeno letno poročilo splošne zveze nemških pridobinskih in gospodarskih zadrug na temelju samopomoči izkazuje za julijem 1907 747 zadrug, 547 z omejeno in 200 z neomejeno zavezo. Posojilnic je bilo 401, 196 konzumnih društev, 46 pridobinskih zadrug. Ostale so imele različen namen. Celotno število zadružnikov je znašalo 291.257; 55,5% odpade na posojilnice. Na jedni strani je sicer število zadrug malo padlo, povišalo pa se je število zadružnikov. Posojilnice so posodile skupno 523.748.422 kron; ako se še priračunajo dovoljena podaljšanja posojil, se zviša svota na okroglo 580 milijonov. Lastna glavica znaša 60.654.112 kron, tuja 371.580.346 kron; celotna prometna glavica tedaj 432.234.458 kron. Te številke kažejo, da so se zadruške ojačile.

Goldinarji zginejo polagoma iz denarnega prometa. Avstro-ogrsko banka je zaupnim potom naročila svojim podružnicam na Dunaju in drugod, naj nabirajo goldinarje in izplačujejo odslej le v kronah, tako da bo mogoče goldinarje počasi odstraniti iz prometa. V goldinarjih je kakor znano, mnogo srebra in reprezentira goldinar višjo vrednost ko 2 kroni. Banka ima namen izdati trikronski denar; ta misel pa ne vzbuja nobenih simpatij. Ako že hoče imeti banka pri kovanju dobiček, naj bi izdala dve-kronski denar.

Vzajemna zavarovalna društva za goved. C. kr. kranjska kmetijska družba je založila slov. pravila za mala vzajemna društva za zavarovanje govedi po vzornem načrtu ministerstva za notranje zadeve. Da bi pa posamezna krajevna zavarovalna društva, ki bi naj odškodovala posestnike z 80% zavarovane vsote in pobirala 2 odstotno zavarovalnino, ne prišla včasih v zadrego, namerava c. kr. kranjska kmetijska družba ustanoviti še skupno pozavarovalno društvo za zavarovanje govedi v Ljubljani, ki bo od krajevnih društev dobivalo polovico vplačanih premij pa bo zato plačevalo tudi polovico škode in društvom, ki bi ne izhajala pri plačevanju škodo z zavarovalnino, tudi večje vsote. O koristih cele naprave pač ni treba posebej govoriti.

Izvrsten gnoj za zelje in drugo povrtnino kakor je grah, fižol, kumare itd. je kurji gnoj, ker vsebuje mnogo fosforove kisline.

Mlekarsko šolo (petmesečen tečaj) otvori c. kr. kmetijska družba kranjska s pomočjo državne in deželne podpore in vsled pripomoči mlekarske zadruške na Vrhniki dne 1. aprila t. l. na Vrhniki. Pouk na šoli bo trajal od 1. aprila do konca avgusta t. l. Šola bo teoretično-praktična ter se bo poleg spoznavanja, preiskovanja in ravnanja z mlekom poučevalo o izdelovanju presnega masla in sira. Nadalje se bo vršil tudi pouk o mlekarski kemiji in bakteriologiji ter se bo poučevalo o oskrbovanju in krmljenju molzne živine, o kužnih boleznih, o mlekarskem knjigovodstvu in računstvu ter o mlekarskem zadružništvu. Pri praktičnem pouku se bo oziralo na vse načine ravnanja z mlekom in poleg tega tudi na oskrbovanje mlekarskih strojev in tudi parnih kotlov. V mlekarsko šolo, kjer bo pouk brezplačen, se sprejme 12 učencev, ki bodo imeli brezplačno stanovanje. Za hrano bo moral vsak udeleženec sam skrbeti. Nekaterim nepremožnim kranjskim učencem bo mogoče dati podpore iz državnega, oziroma deželnega pritvečka. Sprejemajo se tudi učenci, ki si sami poskrbe za hrano in stanovanje. Prošnje za sprejem je poslati do

15. marca t. l. na podpisani odbor. Prošnjam je priložiti spričalo o ljudskošolski izobrazbi in zdravniška spričala o popolnem zdravju. Prednost za sprejem imajo tisti, ki so že v kaki mlekarji delali, oziroma tisti, ki jih pošljejo učiti mlekarje zadruge. Po končanem pouku v šoli se morajo učenci podvreči izpitu ter dobe o njem spričalo, ki jih usposobi za voditelje mlekarjen. — Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. V Ljubljani, 15. februarja 1908.

Konsumnih društev na Ruskem je bilo l. 1904 glasom neke statistike 996 s 700.000 člani. Polovica teh društev je pripadala delavcem. — Na Ogrskem je bilo leta 1905 v budimpeštanski zvezi »Hangya« združenih 577 konsumnih društev s 110.000 člani. Izven te zveze stoji okoli 100 društev.

Nekaj združene statistike. Zveza nemških kmet. zadrug v Bukovini je imela koncem novembra preteklega leta 74 članov (66 raiffeisenovk, 2 mlekarjske zadruge, 2 kmet. društvi, 1 konsumno društvo, 1 perutninsko zadrugo in 4 razna društva). — Pri nemški tirolski zvezi je bilo l. 1906 252 zadrug z 22.835 člani. Stanje hranilnih vlog je znašalo 46.048.878'09 K, posojil 22.442.549'98 K, rezervnih fondov z letnim dobičkom vred je bilo 875.240'17 K, denarnega prometa je bilo 77.362.144'61 K.

Zadružno delovanje pri sedmograških Sasih je zelo živahno. Ta majhen nemški narod — v celem šteje nekaj nad 200.000 duš v 210 vaseh, mestih in trgih — šteje sedaj Zadružno zvezo s 126 raiffeisenskimi zadrugami. Deleži znašajo nad pol milijona kron, vloženih je pri zadrugah okrog 4 in pol milijona kron. Zlasti streme ti denarni zavodi za tem, da ohranijo nemška posestva v nemških rokah. Za nakup, oziroma ohranitev nemških posestev se je porabilo do pol milijona kron.

Bavarska deželna zavarovalnica proti toči je imela lani okroglo 146.000 članov z zavarovalno glavnicjo okroglo 250 milijonov kron. Zavod že posluje 24 let. — Enak zavod snuje tudi Srbija.

Amerikanski denar na Hrvaškem. Hrvatska poljedelska banka v Zagrebu je razposlala okrožnico po deželi, vprilog snovanju kmečkih hranilnic in posojilnic, katerih je sedaj na Hrvaškem 214. V tej okrožnici čitamo: »Samo lanskega leta (1906) je prišlo iz Amerike na Hrvaško 83 milijonov kron. Človek bi vsled tega pričakoval gospodarski napredek našega naroda. Tega pa deloma ni, deloma pa ne v oni meri kakor bi to moglo biti z obzirom na veliko vsoto denarja, katera dohaja k nam. Vzrok temu je to, da se denar iz Amerike ne porabi produktivno. Velik del denarja se zapravi za pijančevanje in žensko gizdavost. Strašno je, ako se sliši, da se je zapilo lani v Liki 3.600.000 K! Dokazano je, da so kmetje in kmetice pili šampanjca! Glavni vzrok temu, da se pri nas ne vidi od amerikanskega denarja nikakšen uspeh, je to, da ta denar ni organiziran. Ta denar mora v prvi vrsti koristiti narodu, kmečkemu stanu — onemu, kateri ga je zaslužil in pridobil. To pa morejo doseči le kmečke zadruge, katere so ustvarjene v ta namen, da dvignejo kmeta gospodarski in нравno«.

Kmetijska družba za Koroško je štela ob koncu 1906. leta 144 podružnic z 8169 člani in je imela 42 nadaljevalnih (nedeljskih) kmetijskih šol s 594 učenci. — Zveza koroških zavarovalnic za živino je štela 109 podružnic s 3775 člani, ki so imeli 20.475 glav živine zavarovane. Za nesreče se je splašalo l. 1905 84.667 K 62 v. Zveza koroških čebelarjskih društev šteje 42 podružnic s 738 člani in ima nastavljene 4 potov. učitelje. — Kmetijska družba koroška je izdala v letu 1906 za povzdigo občne živinoreje 44.000 K, za povzdigo konjereje 73.000 K ni imela v celem 700.000 K prometa. Od dežele in države je dobila l. 1906 132.563 K podpore.

Stanje zadružništva na Spodnjem Avstrijskem. Koncem leta 1905 je bilo na Sp. Avstr. 525 hranilnic in posojilnic s 55.432 člani. Posojila so znašala 27.062.778 K, deleži 788.139 K, hranilne vloge 51.631.896 K in rezervni fondi 1.024.185 K. Vsota čistih dobičkov znaša 152.972 K, upravní stroški 189.973 K, skupni promet 79.201.234 K. Poleg raiffeisenovk pa šteje Spodnja Avstrija še mnogo raznih drugih gospodarskih zadrug. Predvsem skladiščne zadruge za poljske pridelke in potrebščine; teh je 21. Leta 1905/06 se je v njih naložilo in deloma prodalo 2900 vagonov, za katere se je izplačalo 4.449.719 K; 1500 vagonov raznih potrebščin se je naročilo in zadružnikom prodalo za 1.596.888 K blaga. 10 teh zadrug

je pokrilo iz čistega dobička upravne stroške, obresti in amortizacijo, 3 stroške in obresti ter del amortizacije, 7 upravne stroške in obresti in le 1 zadruga je zmagala le upravne stroške. Splošno se vidi, da zadruge te vrste dobro uspevajo. — Obstoje še 181 mlekarjskih zadrug, 8 vinarskih, 1 sadjerejska, 2 mlinski, 1 čebelarjska, 1 pridobinska, 3 nakupovalne zadruge in velika nižjeavstrijska zadružna zveza, ki je štela koncem l. 1906 530 hranilnic in posojilnic, 146 kmetijskih zadrug, 3 osrednje zadruge in »Splošno zvezo avstr. kmetijskih zadrug« med svojimi člani. — Neugodno pa uspeva »Nižjeavstrijsko kletarsko društvo«.

O dolžnosti molka v zadrugah piše prav lepo vratislavski zadružni list »Raiffeisenbote« Molčati se še ne pravi zamolčati. Kar raiffeisenovka dela, se ne boji javnosti in se tudi ne sme zamolčati. Dobi se mnogo slučajev, v katerih je molk napačen in se mora govoriti. Kar ima n. pr. kdo pri sejah načelstva, nadzorništva in pri občnem zboru povedati, to naj tudi pove. To je pošteno, ne pa da kdo naknadno v gostilni kritikuje in zabavlja. Takega človeka bi se moralo iz zadruge odstraniti. Ista usoda bi morala zadeti tudi onega, kateri ima zaupno mesto v načelstvu ali nadzorništvu in potem raznaša, kar je videl in slišal. Zadruga bo le tedaj uživala zaupanje članov in javnosti, ako bodo njeni funkcionarji zadruge ne le dobro vodili in upravljali, temveč tudi pametno — molčali.

Rusko-srbska banka za ustanovljenje tesnejših trgovskih zvez med Rusijo in Srbijo se snuje v Belemgradu.

Zadnja letina na Ogrsko-Hrvaškem izkazuje po statističnih podatkih poljedelskega ministerstva v Budimpešti sledeče številke: pšenice nad 32, rži nad 10, ječmena do 14, ovsu nad 11, koroze nad 39 in pol ter krompirja nad 48 milijonov meterskih centov.

Proizvod zlata v Transvaalu je znašal lanske leto 6.431.016 unč, kar da unčo po 96 kron računajoč 617 milijonov kron vrednosti.

Vina rabijo Zvezne države Severne Amerike vsako leto več. Lani se ga je kupilo v Evropi za okoli 42 milijonov kron, največ na Nemškem, Italijanskem in Francoskem. Naša izvrstna štajerska vina še niso našla poti v Ameriko.

Slovensko osrednje čebelarjsko društvo bo imelo občni zbor na praznik sv. Jožefa, 19. marca (v Ljubljani?).

Zavarovanje poljskih delavcev na Danskem. Danski minister notranjih zadev je predložil zbornici zakonski načrt za zavarovanje poljskih delavcev. Zavarovanje bo obvezno in se bo tikalo le onih posestev, ki plačujejo čez 12.000 (danskih) kron davka na leto. Manjši posestniki lahko pristopijo prostovoljno in bo plačala za nje država polovico letnih prispevkov.

Zavarovalnico za govejo živino so ustanovili v Kronbergu na Goriškem.

Stanje avstrijskih bank v l. 1906. Koncem l. 1906 je bilo v Avstriji 79 bank z 222 podružnicami. Med bankami je 55 delniških, 24 pa zasebnih podjetij. Ker 2 banki za lani niste predložili bilanc, veljajo uaslednje številke le za 77 bank. Te so imele skupno 52.400.052 K dohodka (za 17'21% več ko 1905), izdatkov pa 23.691.743 K (za 10'56% več ko 1905). Čisti dobiček znaša 28.708.309 K (za 35'79% več ko 1905.). Splošen čisti dobiček znaša 108.919.919 kron, le jeden zavod ima 776 kron zgube.

Svetovna zastava pod pokroviteljstvom belgijskega kralja Leopolda se vrši l. 1910 v Bruselju.

Ruske državne hranilnice imajo po poročilu ruskega finančnega ministrstva za 1.103.200.000 rubljev (nad 3 milijarde kron) vlog.

Šek za 116 milijonov kron je vzel početkom januarja ruski poslanec v Londonu pri Angleški banki ter ga izročil japonskemu poslancu v Londonu, da plača njim stroške, kateri so imeli Japonci z ruskimi ujetniki in ranjenci za časa rusko japonske vojske.

Na Francoskem je bilo minulo leto 2.166 konsumnih zadrug, katere so imele skupno za 192.000.000 K in 642.000 članov.

Poučevanje o zadružništvu je uvedel šolski svet v grofiji Devonshire na Angleškem.

Ali smejo biti občine — članice rajfajznovk?
Z najvišjim odlokom z dne 25. aprila 1906 se osnutku postave, ki jo je predložil štajerski deželni zbor in s katero bi se naj spremenile določbe §§ 76 in 85 postave z dne 2. maja 1864, dež. zak. in odr. lista št. 5, glede prevzetja neomejenih poroštev od občin s tem, da bi pristopile k rajfajznovkam, ni podelila najvišje sankcije, ker bi po določbah tega osnutka bil olajšan občinam kredit pod pogoji, pri katerih ni zloraba popolnoma izključena in ker na drugi strani rajfajznovke nebi mogle več v taki meri obračati denarnih sredstev svojemu pravemu namenu, podeljevanju osebnega kredita, dočim imajo občine za to, da dobe najnujnejše kredite, druga pripravnejša sredstva in pota.

V italijanskem delu tirolske dežele se zadružništvo najlepše razvija. V tem delu, ki šteje komaj 400.000 prebivalcev, obstoji 148 Rajfajznovk in 239 raznih drugih zadrug z 45.723 zadružniki. Za vsakih 1000 prebivalcev obstoji jedna zadruga in približno $\frac{1}{2}$ vseh prebivalcev je organiziranih v zadrugah. Kakor povsod drugod tako se je tudi v Trentinu pričelo zadružno delo vsled obupnih gospodarskih in npravnih razmer, katere so tam vladale in nam cel razvoj kaže, da zadruga mnogo pripomorejo k gospodarskemu in npravnemu napredku ter k pouku in vzgoji ljudstva.

„Denarna centrala Zadružne Zveze v Celju“

izkazuje s 25. februarjem 1908 naslednji denarni promet in bilanco:

Stanje deležev koncem leta 1907	K	118.480'—
Vplačani deleži	»	1.410'—
Skupaj	K	119.890'—
Izplačani deleži	»	—
Stanje deležev	K	119.890'—
Stanje pasivnih tekočih računov		
koncem leta 1907	K	1.917.285'67
Prejeti pasivni tekoči računi	»	340.517'21
Skupaj	K	2.257.802'88
Vzdignjeni pasivni tekoči računi	»	183.291'87
Stanje pasivnih tekočih računov	K	2.074.541'01
Stanje aktivnih tekočih računov		
koncem leta 1907	K	1.735.719'33
Izplačani aktivni tekoči računi	»	474.832'47
Skupaj	K	2.210.551'70
Vrnjeni aktivni tekoči računi	»	182.832'48
Stanje aktivnih tekočih računov	K	2.027.719'22
Gotovina, poštna hranilnica in na-		
ložbe	K	368.712'48
Denarni promet je znašal v februarju:		
prejemki	K	1.668.481'47
izdatki	»	1.655.948'99
Skupni denarni promet toraj do		
25. februarja 1908	K	2.324.430'46

Službo tajnika razpisuje Posojilnica v Brežicah.

Zahteva se popolna samostojnost v knjigovodstvu in bilanciranju ter spretnost in znanje v gospodarskih stvarih. Letna plača nad 2000 K. Patačnejša pojasnila daje ravnateljstvo, kateremu je pošiljati prošnje.

Vabilo

rednemu občnemu zboru za 20. upravno leto

»Posojilnice v Ribnici,

~ registrovane zadruga z omejeno zavezo, ~
ki se bode vršil

v nedeljo, dne 8. marca 1908 ob 2. uri
popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo in odobrenje računskega zaključka za leto 1907.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Volitev načelstva in računskih pregledovalcev za leto 1908.
4. Slučajni predlogi.

Načelstvo.

Vabilo

na

redni občni zbor

»Posojilnice v Rajhenburgu,»

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se vrši

v nedeljo dne 8. marca 1908 ob
pol 4. uri pop. v zadružni pisarni

s sledečim sporedom:

1. Poročilo načelstva.
2. Potrditev računskega zaključka pro 1907.
3. Volitev načelstva in rač. pregledovalcev.
4. Slučajnosti.

Ako bi pri prvem občnem zboru ne bilo navzočih zadostno število zadružnikov, se vrši ob 4. uri popoldne istega dne v istem prostoru drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu zadružnikov.

Načelstvo.

„Okrajna posojilnica v Krškem,

upisana zadruga z neomejenim poroštvom“

ima letošnji

redni občni zbor

v torek, dne 17. marca 1908
ob 3. uri pop. v svoji pisarni.

Dnevni red:

1. Letni račun.
2. Revizijsko poročilo.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Nasveti.

Ako bi bil zbor v smislu § 35 zadružnih pravil ob 3. uri nesklepčen, začne se ob 4. uri drugi občni zbor, kateri bode brezpogojno sklepal.

Načelstvo

Priznано najboljšę

sejalnice vnoviĉ zboljšanega sestava „Agrikola“,jeklene pluge,
brane, valjarje,**kosilnice** za travo, deteljo in Źita,
obraĉalnike, stroje za grabljenje sena in Źita,
stiskalnice za seno, slamo, grozdje in sadje,
hidravliĉne stiskalnice,stroje za meĉkanje in robkanje grozdja,
mline za sadje, škropilnice
za trte in druge rastline,
stroje za sušenje sadja in soĉivja,
vrtilne pumpe za gnojnico,

izdeluje in razpošilja v najnovejših, odlikovanih sestavih

Ustanov. 1872.

PH. MAYFARTH & Co.,

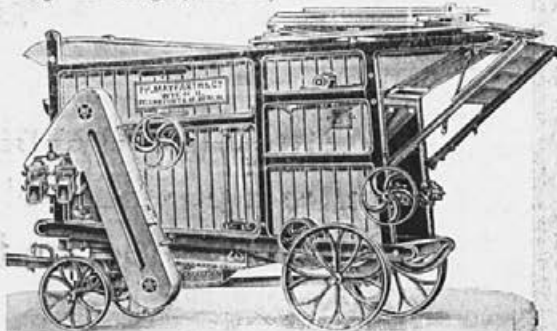
1050 delavcev.

tvornice kmetijskih strojev, livarne in parne fuŹine **DUNAJ 2/1, Taborstrasse Źt. 71.**

Odlikovan z nad 600 zlatimi, srebrnimi kolajnami i. t. d.

Obsirni ceniki s podobami brezplaĉno.

Zastopniki in preprodajalci se iŹejo

mlatilnices patentovanimi teĉaji,
prirejenimi za kolo-
barno mazanje (Rollen-
Ringschmierlager), roĉne, na vitel in motorne,vitlje za vpreŹno Źivino,
stroje za snaŹenje Źita, trijerje, stroje za robkanje koruze,
stroje za rezanico s patentovanimi teĉaji, prirejenimi za
kolobarno mazanje, da jih je moŹno goniti povsem lagotno.
Stroje za rezanje repe, mline za debelo moko, stroje za parjenje
krme, peĉi za Źtedilne kotle in vse druge kmetijske stroje

ÚSTŘEDNÍ BANKA **ČESKÝCH SPOŘITELEN** **(Osrednja banka ĉeških hranilnic)**

PODRUŹNICA V BRNU
Ferdinandova ulica 29.

Centrala v Pragi

PODRUŹNICA V TRSTU
Piazza del Pontarosso 3.PODRUŹNICA V LVOVU
ulica Karola Ludvika b. 33.

I. Ovocna ulica 15.

PODRUŹNICA NA DUNAJU
I. Wipplingerstrasse 22.IzvrŹuje vsakovrstne banĉne transakcije: Tekoĉe raĉune. Uloge. Vrednostne
papirje. Eskomptuje menice denarnih zavodov. Obĉinska, komunalna in okrajna
posojila. Valute, devize, inkaso in izplaĉila. Financiranje graĉenj javnih korporacij.Izdaja in prodaja 4% banĉne zadolŹnice, katere se zamorejo uporabljati glasom
zakona za nalaganje denarja sirot, dalje kot fondi, kavcije itd.**ODDELEK za VADIJE in KAVCIJE.**

Natanĉneja pojasnila daje ravnateljstvo.

Pri gnojenju travnikov, deteljišč in žita ne smemo opustiti poleg gnojenja s Tomasovo žlindro, superfosfatom in kostno moko

gnojenje s kajnitom ali 40% kalijevo soljo.

Pojasnila o teh, kakor tudi drugih gnojilih daje brezplačno:

**kmetijska pojasnjevalnica kalijevega
sindikata Gradec, Raubergasse 11.**

Kalijeva gnojila se dobivajo:

pri c. kr. kmetijski družbi v Gradcu,
pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani,
pri tvrdki

„MERKUR“

P. Majdič, Celje

in pri drugih tvrdkah.

Zvezna tiskarna v Celju ▲ Schillerjeva cesta št. 3

izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela od avadne do najmodernejše oblike. Ker je bogato založena z najnovejšimi okraski ter opremljena z motornim, oziroma električnim obratom, lahko izvršuje največja dela v kratkem času okusno, točno in ceno.

VSE PO KONKURENČNIH CENAH!

ZVEZNA TRGOVINA, Celje, Rotovška ul. 2

priporoča sl. posojilnicam, hranilnicam in zadrugam založne tiskovine po znižanih cenah:

	100 pol oziroma komadov	K		100 pol oziroma komadov	K
Obrazec A. Blagajniški dnevnik	kolek	5'—	Opravični zapisnik		5'—
B. Konto za posojila		7'20	Menice, slovenske		4'—
C. Konto za hranilne vloge	kolek	7'20	Skadenčna knjiga za menice		5'—
D. Konto za združne deleže		5'—	Konto hiš		5'—
E. Razdelnik izdatkov		6'40	Zemljeknjižna prošnja		5'—
F. Razdelnik prejemkov		6'40	Rubrum za zemljeknjižne prošnje		4'—
G. Imenik društvenikov (register)		6'40	Obrazec U. Pristopni list		6'40
H. Denarni listek		1'—	V. Izkaz za rentni davek		4'—
I. Listek vzdignjenih hranilnih vlog		1'—	Fascikelni za dolžna pisma	1 par	—'90
K. Referatna pola za dolžnike		1'20	" pristopne liste	1 "	—'60
L. Poročevalna pola za dolžnike		5'—	" menice	1 "	—'60
M. Opomin ostalih obresti		1'—	Knjiga za naložen denar št. 600 K/70	kolek	2'40
N. Računski listek za posojila		1'—	" izposojila št. 600 K/70	kolek	2'40
O. Konto hranilne vloge		7'—	" inventar št. 600 K/70		2'40
P. Konto deleži in dividenda	za sklepanje računov	7'—	Imenik (index) vlagateljev 195/548		1'20
R. Konto posojila		7'—	zadružnikov in dolžnikov 195/548		1'20
S. Izkaz o neposrednih pristojbinah		4'—	Zapisnik za sklepe načelstva 400 K/100		2'70
T. Računski zaključek		7'—	občnega zbora 400 K/70		2'30
Dolžno pismo		6'—	Ovitki za obrazce O., P., R., po 100 pol po		6'—
Navodilo kako sestavljati letne račune	komad	—'30			

VEZANJE VSEH KNJIG SE PRESKRBI V LASTNI KNJIGOVEZNICI SOLIDNO IN CENO.

Zvezna knjigoveznica, Celje

Schillerjeva cesta šte. 3

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor: vezanje zapisnikov, raznih liturgičnih in drugih knjig, molitvenikov, izdelovanje map, fascikljev itd. Sprejemajo se tudi vsakovrstna galanterijska dela. Izvršuje vse ceno, hitro in solidno.

Prodajalni urad hišnih hranilnih nabiralnikov

(Heimsparkassen-Verkaufsbureau.)

Telefon 13.340.

r. z. z om. z.

Telefon 13.340.

DUNAJ, I., Stadiongasse 6.

Mi oferiramo sledeče vzorce:

Burns-ov nabiralnik,

izdelek Weitz: ovalen, bakreno oksidiran, 8 cm visok, 10 cm dolg, 6 cm širok, zapah s pastjo.

Cloeter-jev nabiralnik,

vzorec št. 3: štirioglat bakreno oksidovan, 7 cm visok, $10\frac{1}{2}$ cm dolg, 5 cm širok, zapah z premičnim tulcem.

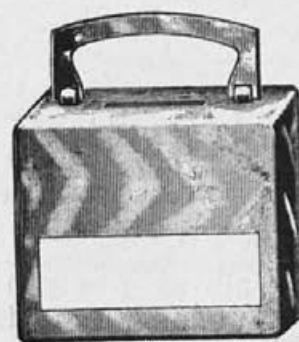

Selfmen-ov nabiralnik,

ovalen, bakreno oksidovan, 8 cm visok, 10 cm dolg, 6 cm širok, zapah s pastjo,

Stegmann-ov nabiralnik.

(Budjevice): štirioglat, bakreno oksidovan, 8 cm visok, 10 cm dolg, 6 cm širok, zapah z jezički.

Na sprednji strani nahaja se tablica, v katero se vtisne ime denarnega zavoda in tekoča številka. Cena vsakemu vzorcu je K 6— všteti napis in oмот z železniške postaje Dunaj, pri vzorcu Stegmann z železniške postaje Budjevice.

! Varne pred ognjem in vlomom !

Blagajnice

prodaja v vseh velikostih, najboljše izdelane, firma ki obstoji že nad 30 let

S. BERGER

DUNAJ, I. Wipplingerstrasse 29.

Vzorci so v rabi in se lahko ogledajo

ori, Zadržni
Zvezi v Celju
in pri
mnogih dru-
gih posojil-
nicah in hra-
nilnicah v
vseh slo-
venskih po-
krajinah

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigo-
tržcih naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravni zakoni** z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga . . . K 8.—
2. **Odvetniška tarifa**: določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano K 1-60
3. **Zakoni o javnih knjigah**, zemljiških itd. z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvatskem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Preko 30 tiskanih pol. Mehko vezana knjiga . . . K 5-80
Popolno v platno vezana . . . K 6.—

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja
društvo „Pravnik“.

- Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —40
- Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjižici . . . K —80
- Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjižica . . . K —80
- Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zlozbi zemljišč**. 1907. Mehko vezano K 2.—

Ako ni dogovorjeno drugače, pošilja urednik knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštne v gotovini ali poštnih znamkah.

Glogowski & Co.

Radetzkystrasse 5 ☞ Gradec ☞ Radetzkystrasse 5

Edina prodaja

Remington-pisalnih strojev

Največji zavod te vrste. Svetovna znamka.

Podružnice in prodajalnice v 42 mestih.

Centrala za Avstrijo na Dunaju, I. Franz-Josefs-Kai 15 in 17.

Najnovejši vzorci: _____

ILION, model št. IX, 10—2
REMINGTON-BILLING stroji,
SPECIJALNI TABULATOR stroji s pripravo za
pisavo različne barve.

Posebni stroji za vsak namen in za vsako stroko.

Specijalni katalogi zastoj in poštne prosto-

Zadruga Lastni dom

naznanja, da je prilagodila svoja pravila tako, da izvršuje sedaj poleg stavbenih tudi druga kreditna opravila, kakor vsaka

hranilna in posojilna zadruga.

Zaradi tega je uredila svoje poslovanje tako, da sprejema tudi hranilne vloge na tekoči račun, ali na vložne knjižice, : daje posojila, pomaga kupovati hiše, zemljišča itd., itd. :

Hranilne vloge obrestuje stalno po

5%

od dneva vložitve do dneva vzdiga ter plačuje rentni davek za vlagatelje sama iz svojega.

Zadruga je upeljala tudi hišne hranilne nabiralnike: kdor napravi temeljno vlogo vsaj 5 K. dobi v porabo brezplačno tak nabiralnik, katerih vlagatelji že mnogo posedujejo. Natančna pojasnila se dobijo lahko vsak dan pri udih načelstva, zlasti pri blagajniku.

Pisarna se nahaja sedaj v Celju, Schillerjeva cesta št. 3, I. nadstropje.

Načelstvo

Zadruga Lastni dom v Gaberju pri Celju,

reg. št. zadr. z om. zav.:

Dr. Vek. Kukovec, predsednik, Ivan Rebek, podpredsednik, Franjo Jošt, blagajnik, dr. Anton Božič, dr. Jos. Karlovšek, Franc Pušnik, Alojzij Terček, udje načelstva.

POSOJILNICA V CELJU

„NARODNI DOM“ v lastni hiši.

Posojilnica v Celju, ki je bila leta 1881 z neomejeno zavezo ustanovljena, šteje sedaj nad 4200 zadrušnikov, kateri imajo vsega nad **88.000** kron vplačanih deležev ter ima sedaj nad 6 in pol milijona kron hranilnih vlog in nad **332.000 K** rezervnega zaklada.

Hranilne vloge sprejema od vsakega, če tudi ni član zadruge ter jih obrestuje po 4 in en četrt odstotkov; posojilnica plačuje **rentni davek** sama, ne da bi ga odtegnila vlagateljem. Posojila daje na osebni ali hipotekarni kredit proti **5 in pol odstotnemu** in **5 odstotnemu** obrestovanju.

Posojilnica v Celju uraduje vsak dan dopoldne od 9. do 12. ure, izvzemši nedelje in praznike.

„Južnoštajarska hranilnica v Celju“, ▲ Narodi dom ②

za katero jamčijo okraji: **Gornjigrad, Sevnica, Šoštanj, Šmarje pri Jelšah, Vransko** za popolno varnost vlog in za njihovo, po pravilih določeno obrestovanje do neomejene visokosti, ima sedaj hranilnih vlog **4.000.000 kron**.

Hranilnica posluje s strankami vsak **torek in petek** dopoldne, za druga opravila pa je urad odprt **vsak dan** ob navadnih uradnih urah. Hranilne vloge obrestuje **po 4 odstotke** in pripisuje obresti polletno h kapitalu ter plačuje hranilnica **rentni davek sama** in ga ne odtegne vlagateljem, tako, da dobe isti popolnoma **nad 4 odstotke obresti**.

Izposojuje pa na zemljiško varnost **po 5 odstotkov**, občinam in korporacijam navedenih petih okrajev **po 4 tri četrt in pol odstotkov obresti**.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnica v Celovcu. Delniška glavnica 2.000.000 K. Rezervni zaklad 250.000 K. Podružnica v Spletju.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicije.

Eskompt in inkaso menic. ————— Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

po 4 in pol odstotkov

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vložni denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

razteza svoj delokrog po Štajarskem, Kranjskem, Koroškem, Primorskem in v Dalmaciji ter ima namen, pospeševati razvoj zadružnega delovanja v obče ter zastopati koristi svojih članov v vsakem oziru.

Zadružna Zveza v Celju

sprejema za člane vse pridobitne in gospodarske zadrug in društva kakoršne koli vrste kakor: hranilnice in posojilnice, mlekarske in sirarske, kmetijske, konzumne in produktivne zadrug i. t. d.

Zadružna Zveza v Celju

snuje in pospešuje poglavitno **slovenske kmečke Raiffeisenske** posojilnice ter kmetijske, mlekarske in druge gospodarske zadrug.

Revizijsko koncesijo

t. j. pravico izvrševati obligatorično revizijo zadrug in društev po določilih zakona od 10. junija 1903, drž. zak. št. 133 je podelilo visoko c. kr. ministrstvo za notranje stvari Zadružni Zvezi v Celju z ukazom od 22. marca 1906 št. 743 ter izvršuje ista revizije po svojih strokovnjakih.

Denarna Centrala Zadružne Zveze v Celju

je urejena vsem novodobnim potrebam primerno ter oskrbuje denarno spopravnost med svojimi članicami.

Denarna Centrala

sprejemlje denar na obrestovanje v tekočem računu ali kot hranilne vloge, katere obrestuje po najvišji mogoči obrestni meri in jih izplačuje na zahtevanje poštnoobratno. Rentni davek plačuje Zadružna Zveza sama.

Denar a Centrala

dovoljuje in izplačuje zadrugam kredit v tekočem računu ali kot naložbe po kar najbolj mogoči nizki obrestni meri in kar najhitreje.

Denarna Centrala

je imela prometa leta 1907 okroglo **15 milijonov kron** ter je ista velika dobrota za vse članice.

Vse zadrug Zadružne Zveze v Celju so imele v letu 1906:

denarnega prometa	K 236.848.258'92
čistega dobička	507.922'94
rezervnih zakladov	3.672.985'25
skupnega lastnega imetja	5.541.905'98
ter vseh aktiv (premoženja) skupaj	100.572.031'71

Zadružna Zveza v Celju

je član Splošne Zveze kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju, ki izvršuje pri istej tudi obligatorično revizijo.

Zadružna Zveza v Celju

je imela koncem leta 1906 u članjenih okroglo 170 zadrug.

Zadružna Zveza v Celju

je naslednica poprejšnjega društva Zveza slov. posojilnic, ki je bila osnovana leta 1882—1883. Delovanje teh korporacij in njenih funkcionarjev traja toraj že 25 let in je to najstarejša Zveza na Slovenskem in na slovanskem jugu sploh.